

прибуткові, промислові, а також податки, що відображають політику місцевих органів влади.

Таким чином, враховуючи досвід зарубіжних країн з високим рівнем розвитку, доцільним є продовження розпочатої в Україні реформи бюджетної децентралізації, що повинна сприяти посиленню ролі місцевих бюджетів, формуванню достатніх обсягів власних дохідних джерел місцевих органів влади, забезпечення їх належними для цього бюджетними повноваженнями. Адже однією з головних рис формування місцевих бюджетів розвинених країн є принцип бюджетної децентралізації.

Література:

1. Данилишин Б. М. Децентралізація у країнах ЄС: уроки для України *Регіональна економіка*. 2016. №1. С. 5-11. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/regek_2016_1_3
2. Бондаренко А. І. Вплив держави на формування місцевих бюджетів у країнах Європи. *Теорія та практика державного управління*. 2010. № 4. С. 185-192.
3. Пігуль Н.Г. Європейський досвід формування доходів місцевих бюджетів. URL: http://essuir.sumdu.edu.ua/bitstream/123456789/58549/1/Pigul_tax_revenues
4. Шаха А. Управление на местном уровне в индустриально развитых странах. М.: Весь Мир, 2010. 416 с.
5. Біла Л. М. Спільні і відмінні риси податкових систем країн Європейського Союзу та України. *Глобальні та національні проблеми економіки*. 2015. № 5. С. 656-661.

Булавинець Яна Богданівна

студентка 2 курсу ОС «магістр» факультету фінансів та обліку, ТНЕУ
Науковий керівник – к.е.н., доцент Шулюк Б. С.

ОСОБЛИВОСТІ ЗДІЙСНЕННЯ ЗАОЩАДЖЕНЬ ДОМОГОСПОДАРСТВ

Домогосподарства виступають особливим суб'єктом ринкової економіки. В сучасній ринковій системі вони можуть виступати в ролі як виробника, так і покупця, в ролі позичальника та кредитора, споживача та власника заощаджень.

В процесі свого життя домогосподарствам властиво отримувати доходи та здійснювати витрати. Отримані доходи домогосподарства розділяють на споживчі витрати, які необхідні для забезпечення життєдіяльності, та кошти, які вони можуть відкладати у вигляді заощаджень, котрі, у свою чергу, є джерелом інвестицій в національній економіці.

В економічній літературі подано різні тлумачення сутності заощаджень.

Визначення сутності заощаджень домогосподарств полягає в тому, що це є частина грошових доходів населення, яка залишається у їхньому розпорядженні після того, як вони покривають всі витрати на поточне споживання, і можуть бути використані на задоволення будь-яких потреб у майбутньому. Дані потреби можуть бути як споживчого, так і інвестиційного характеру [1, с. 74].

Здійснювати заощадження можуть всі групи економічних суб'єктів: домогосподарства, підприємства та держава. Для домогосподарств це буде найлегше, оскільки вони мають свободу вибору у визначенні шляхів використання отриманого доходу, а їх діяльність у цій сфері значно менше регулюється відповідними нормативними актами (на відміну від держави та підприємств). Для держави заощадження виступають у вигляді профіциту державного бюджету, що буває не так часто. Для підприємств заощадження набувають форми амортизаційних відрахувань та частини нерозподіленого та не використаного на споживання прибутку.

Незважаючи на це, не всі заощадження домогосподарств перетворюються в інвестиційні ресурси. Частина може зберігати свої кошти у вигляді готівки, не відносячи їх до фінансових інститутів, та не перетворюючи в інвестиційні ресурси. У випадку, якщо домогосподарство прийме рішення про перетворення своїх заощаджень на будь-який фінансовий інструмент, наприклад вкладення коштів на депозит під певний відсоток, заощадження стають інвестиційним ресурсом [2, с. 90].

Розглянемо динаміку заощаджень домогосподарств України за 2014 – 2018 рр. (табл. 1).

У результаті аналізу виявлено, що динаміка заощаджень є нестабільною. За результатами 2015 р. абсолютний приріст становив 293 млн. грн., темп приросту – 0,95%; у 2016 р. показник абсолютного приросту у порівнянні з минулим роком зменшився на 18482 млн. грн.,

при цьому темп приросту становив – 59,48%. Для 2017 р. характерним є збільшення заощаджень домогосподарств з 12591 млн. грн. до 30638 млн. грн. в порівнянні з 2016 р., показник абсолютного приросту становив 18047 млн. грн., темп приросту – 143,33%. Зменшення заощаджень спостерігалося і у 2018 р. на 45,26%, в абсолютному значенні – 13867 млн. грн., що може свідчити про зниження рівня добробуту.

Таблиця 1

Динаміка заощаджень домогосподарств України за 2014–2018 рр.*

Показник	млн. грн.	Абсолютний приріст, млн. грн.	Темп приросту, %
2014 р.	30780	-	-
2015 р.	31073	293	0,95
2016 р.	12591	-18482	-59,48
2017 р.	30638	18047	143,33
2018 р.	16771	-13867	-45,26

**Складено автором на основі джерела [3]*

Згідно даних вибіркового дослідження самооцінки домогосподарств, наведених в табл. 2, на сьогодні лише 8,7 % з них мають можливість заощаджувати – цей показник на 2,5 % менший за рівень 2016 р.

Таблиця 2

Розподіл домогосподарств за самооцінкою рівня своїх доходів протягом 2016 – 2018 рр.*

Група за рівнем доходу	2016 р.	2017 р.	2018 р.
Було достатньо і робили заощадження,%	6,2	7,8	8,7
Було достатньо, але заощаджень не робили,%	45,7	49,6	47,6
Постійно відмовляли у найнеобхіднішому, крім харчування,%	44,0	38,1	40,2
Не вдавалося забезпечити навіть достатнє харчування,%	4,1	4,5	3,5

**Складено автором на основі джерела [3]*

Частка домогосподарств, що відмовляють собі у найнеобхіднішому, крім харчування становить 40,2%, проте протягом трьох років даний показник коливався і найбільше значення мав у 2016 р. – 44%.

Також на превеликий жаль існують домогосподарства, яким не вдалося забезпечити навіть достатнє харчування. На даний момент цей показник становить 3,5%, що на 1% менше ніж попереднього року.

Відомо, що обсяг заощаджень показує рівень добробуту населення, оскільки заощадження можуть дозволити собі лише ті домогосподарства, які задовольнили свої базові потреби щодо харчування, забезпечення комфортних умов життя, навчання, відпочинку та ін.

Заощадження населення, які вони зберігають у вигляді готівки в національній чи іноземній валюті бажано перетворити в інвестиції. Це певним чином дозволить збільшити дохідну частину державного бюджету, забезпечить господарюючих суб'єктів і державу необхідними ресурсами та збільшить доходи населення. Зазначені заходи сприятимуть відновленню економічної стабільності та забезпеченню економічного зростання.

Отже, незважаючи не те, що економічна та політична криза негативно впливає на реальні доходи населення та, як наслідок, на розмір їх заощаджень, інвестиційний потенціал домогосподарств залишається великим, у тому числі через зберігання значної частини цих ресурсів у пасивній формі.

Література:

1. Циток Р. П. Заощадження домогосподарств як незалучений інвестиційний ресурс. *Економіка та держава*. 2018. № 12. С. 74-80.
2. Кізима Т., Кізима А. Домогосподарства на фінансовому ринку України: поведінково-мотиваційний аспект. *Світ фінансів*. 2016. № 3(48). С. 89–101.
3. Інформація Державної служби статистики України стосовно заощаджень домогосподарств впродовж 2014 - 2018 рр. (за даними Державної служби статистики України). URL: www.ukrstat.gov (дата звернення: 27.10.2019).